

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hírlap.
Megjelenik hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Kézdivásárhely, 1904. július 21.

Csütörtök.

XXIII. évfolyam. 58. szám.

Felelős szerkesztő: Vajna Károly.

Kiadó laptulajdonos: Ifj. Jancsó Mózes.

Előfizetési árak:
Egész évre 10 korona Félévre 5 korona.
Negyedévre 2 korona 50 fillér.
Egyszám ára 10 fillér.

A lap szellemi részét illető közlemények, Vajna Károly szerkesztőhöz, a előfizetési és hirdetési pénzek Ifj. Jancsó Mózes könyvnyomdájába küldendők.

Hirdetmények díja:
4 hasábos petítorért, vagy annak helyéért 10 fillér.
Hivatalos- és árverési hirdetések külön díjtétel szerint.
Nyiltter sora 30 fillér.
A hirdetések a nyiltterek díja előre fizetendő.

Ellenzéki szövetség?!

(Dsk.) Lehet-e ez ethikailag és politikailag?

Megtörténhet-e, hogy egy Bánffy Dezső, kit bukottként gunyolt legnagyobb politikai és személyi ellensége: Bartha Miklós, éppen ő vele fogjon kezét?

Erkölcsei világrendünknek megfelelő — még a politika sikamlós talaján is — az, hogy Apponyi, ki mérsékelt liberális volt az egyházpolitikai harcokban, de az volt — szatelleséül szegődjék a legklerikálisabb, retrógrád irányzat hallgatag szócsöveinek?

Megtörténhet-e, hogy Olay Lajos összehúzza Polónyi Gézával és — talán Lepsényi pátert, kit hátulról igen illetlenül illett?

Csoda volna-e, ha Ugron Gábor, a nagy takarékos, Bánffy Dezsővel egy követ fujna, s közösen csinálnák meg a hadseregi szállításokat?

Mindez nem volna csoda, — ha igazak volnának a hírek, melyek effajta szövetségről beszélnek.

De nem lehetnek igazak.

A politikai közmorál nem sülyedhet még annyira Magyarországon, hogy ilyen koalíciókat még feltételezni is lehessen. Szégyen volna az egész nemzetnek, ha a legvadabb ellenségek kezét fogrának rejtve, dugottan, csak vak gyűlöletből egy kormány ellen, melyet úgy se tudnak megbuktatni, ha a pokol torkában paroláznak egy időre...

Látjuk és tudjuk, hogy a nélkül, hogy az ellenzéki pártok közt a tervezett szövetezés eddig forma szerint létrejött volna, egy nagy ellenzéki támadás indult meg a Tisza-minisztérium ellen.

Időközben az ellenzéki szövetség létesítésére irányuló beszélgetések folytak, s ha az, úgy látszik, még sem fog létrejönni, annak kettős az oka. Egyik az, hogy nem tudnak megegyezni abban, melyik kérdést tegyék a szövetezett ellenzék támadásának központjává. Némelyek az udvartartási költségek felemelését, mások a külön vámterületet, ismét mások az u. n. nemzeti követelményeket akarnák a harc alapjául venni. Az egyesülést megnehezítő másik ok az, hogy nagyon bajos eldönteni, ki lehetne a közösen vivandó harcokban a vezér. Nem valószínű, hogy az eddigi vezérek hajlandók legyenek háttérbe vonulni egynek kedvéért.

Szóval tanácstalanul állanak a szövetezés...

vetkezők, mert ők sem tudják, hogy mit akarnak.

A kormány azonban tudja, s nyílegyenesen tör célja felé előre.

Uj nyugdíjtörvény a hadseregben. Bécsből jelentik: A közös hadsereg kebelében még az idén új nyugdíjtörvény fog életbe lépni, a mely 35 betöltött szolgálati év után állapítja meg a teljes nyugdíjat s a régi törvénytől abban is különbözik, hogy a hetedik rangfokozaton alul a tizenhatodik szolgálati évtől kezdve a nyugdíjhoz százalék szerint pótlékot állapít meg és 35 év után az utolsó teljes fizetést szabja nyugdíjjá. Előzőt a teljes fizetés csak 40 évi szolgálat után járt nyugdíjképpen. A hetedik rangos tálytól fölfelé az új törvény is megtartja a régi rendelkezéseket. Ugyanez a nyugdíjtörvény fog életbe lépni az osztrák és a magyar honvédségnél is.

A véderőtörvény revíziója. Nyíri Sándor honvédelmi miniszter tegnapelőtt Bécsbe érkezett s a közös hadügyminisztériumban hosszabb időt töltött. Utazása nyilván összefügg azokkal a tárgyalásokkal, a melyek a véderőtörvény reformja dolgában a magyar, osztrák és közös kormányok közt folynak.

Uj választások. A képviselőház folyosóján ellenzéki képviselők körében tegnapelőtt azt beszéltek, hogy októberre feloszlatják az országgyűlést és új választásokat rendelnek el. Az okot az ősszel benyújtandó katonai javaslatokban válik feltalálni. Az új véderőjavaslat ugyanis már a végleges szövegezés alatt van s az ősszel azt haladéktalanul a magyar és az osztrák parlamentek elé terjesztik. A javaslatban állítólag a kétéves katonai szolgálat behozataláról nincsen szó, de van arról a létszámemeléssel, a mi miatt kitört az obstrukció a magyar képviselőházban. Gróf Tisza István miniszterelnök nem reméli, hogy ezzel a parlamenttel és a mai házszabályok mellett megszavaztassa a tetemes hadi létszámemelést, azért oszlatná fel az országgyűlést. Ezeket beszéljük különösen a függetlenségi párt. Mi úgy tudjuk, hogy gróf Tisza István miniszterelnök a képviselőházban néhány hét előtt kijelentette, hogy az országgyűlés feloszlását csak akkor fogja javasolni a királynak, ha arra politikai szükség lesz. Miben látja ezt a politikai szükségességet a kormányelnök, azt akkor nem mondta meg, de valószínűleg abban, hogyha a jelenlegi képviselőház újabb obstrukció folytán munkaképtelen lenne. Ha tehát az ellenzék az ősszel a véderőjavaslatok ellen az úgynevezett legkiméletlenebb harcot venné igénybe, akkor csakugyan nem lesz kizárva az országgyűlés feloszlása.

Az Uj Párt szervezkedése. Az „Uj Párt” országgyűlési pártkora vasárnap délelőtt 11 órakor tartotta meg saját helyiségében szervező ülését. Miután Bánffy Dezső báró, a párt vezére rámutatott annak szükségességére, hogy az országgyűlési pártkör immár végleg szerveztesse magát, az ülés elnökéül Fáy Béla cs. és kir. kamarást ajánlotta, ki az elnök székét legott el is foglalta. Mindenekelőtt a pártkör ügyrendjét állapították meg; az előterjesztett tervezetet az ülés Eötvös Károly hozzászólása után egyhangulag elfogadta. A tisztikart Bánffy Dezső báró ajánlatára a következőképp alakították meg: az „Uj Párt” országos elnökéül Wesselényi Miklós bárót, alelnökéül Degenfeld József grófot és Óváry Ferencet, az országos központi végrehajtó bizottság

elnökéül Fáy Béla cs. és kir. kamarást, Guttman Emilt választották meg. Főtáskár lett Szigethy Béla kir. tanácsos, titkár Jékey Károly, háznagyok pedig Ludwig Dezső dr. és Szemenyey Kornél dr. Az országos központi végrehajtó bizottság tagjaivá a következők választották meg: Bánffy Dezső báró, Dániel László, Eötvös Károly, Györfy Gyula dr., Halmai Elemér dr., Hoek János, Puky Gyula, Laskary Gyula és Szemere Attila.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház július 16-iki ülésében Feilitseh Arthur báró elnöklété alatt folytatták a vitát a civilista javaslatról; napirend előtt Ráth Endrének 6 heti szabadságdíjot adtak fegyvergyakorlatra való bevonulásra. A napirendhez Veress József és Polónyi Géza szólnak utóbbi 3 és félórás beszéddel kihuzta az ülést végig s felszólalásra késztette Tisza István grófot, ki erőiesen cáfolta rá Polónyi nagyhangú frázisaira. Végül Sebess Dénes okolta meg a székelyföldi telekkönyvek átalakítására vonatkozó indítványt. Plósz igazságügyminiszter rögtön válaszolt Sebessnek; előadta, hogy a székely megyékben a telekkönyvek helyesbítése folyamatban van, a székelyföld 526 községe közül 129-ben már végbement, 79-ben most folyik, a többiben is meg lesz, csak a községek folyamodjanak érte; a folyó évi költségvetésben is van felvéve erre megfelelő összeg új telekkönyvvezetői állásokra s ha az országgyűlés megszavazza, a helyesbítés tovább folytatása nagyobb erővel történhetik. A birtokrendezésre is van felvéve a költségvetésbe 200,000 korona. Szóval a rendezés tekintetében megtették a kellő intézkedések. A miniszter megnyugtató válaszát Sebess Dénes megköszönte s az indítványt visszavonta s az ülés ezzel véget ért.

Július 18-án Endrey Gyula, Polezner Jenő, Baró Bánffy Dezső, Eötvös Károly támadták a civilistáról szóló javaslatot s Olay Lajos szólalt fel személyes kérdésben, melyre aztán Tisza miniszterelnök reflektálván, az ülés 3 órakor véget ért.

KÜLFÖLD.

Az orosz-japán háború.

A Port-Arthur bevételéről Rómába és Pétervárra érkezett jelentések koraiak voltak bárha már nem sokára befog az következni.

Ujabbban jelentik: A japánok Port-Arthur elfoglalásában ismét előrehaladtak; egy csapat közeli tette meg a Kwantung félszigetet körülbelül 15 km.-re a vártól. A fontos események így erről az oldalról sem fognak soká várni magukra. Egy magánsürgöny, a melyet csak a legnagyobb akadályokkal lehetett továbbítani a következőt mondja:

A japánok július 4-től körülbelül 30,000 embert helyeztek el Taube-Baiban, Port-Arthur északi részén, egész flottájuk védelme alatt. Az oroszok kevés ellentállást tanúsítottak. Az általános támadást rövid időn belül várják Port-Arthur ellen. Tekintve, hogy a tenger jelenleg nagyon esendő, semmi sem akadályozza a tengeri hadműveleteket.

Népoktatásügy Háromszékvármegyéjében.

— Csánki Gyula kir. tanfelügyelő jelentése a közg. bizottsághoz június hónapról. —

A vezetésemre és felügyeletemre bízott népoktatási közigazgatásnak s magának vármegyénk népoktatásügyének június havi állapotára vonatkozó jelentésemet a közg. bizottságról szóló törvény 15. §-a értelmében a következőkben van szerencsém előterjeszteni.

Június hó folyamán hivatalomba beérkezett s külön szám alatt iktatóra vétetett 425 ügydarab, mely számmal hivatali iktatókönyvem június havi utolsó száma 2616-ra emelkedett.

Ezen ügydarabok az e hó folyamán postára adott 1390 kiadványban, a mult hóról elintézetlenül ájtott 25 ügydarabbal együtt jobbra mind el is intéztettek, úgy, hogy július hóra csupán 26 ügydarab jött át elintézetlenül.

Mint a közg. bizottság közoktatásügyi előadója június hó folyamán 140 ügydarabot kaptam előadói javaslattal leendő ellátás végett, a mai napig pedig a közg. bizottság 2108 ügydarabja közül 1106 letrészemre kiosztva, melyek részint ülésen kívül, részint a mai ülésbe hozva pár kivétellel mind fel is dolgoztattak és elláttattak.

A közg. bizottsági ügydarabokban, mint a mult hóban, úgy júniusban is az iskolai és óvodai számadások, nyári gyermekmenedékházi költségvetések; községi iskolai alapvagyon; községi faiskolai; gazdasági ismétlő iskola szervezése; iskola helyreállítási stb. ügyek tárgyaltak; hivatalom közg. munkaságának pedig, a közg. bizottsági ügydarabok ellátásán kívül az évváró vizsgák idejének megállapítása s a kir. tanfelügyelőségnek azokon való képviseltetése, a nyári menedékházak megnyithatásának előkészítése, az államsegélyekről szóló második félévi nyugták elkönyvelése és láttatása; a gazdasági tanfolyamra folyamodott tanítók kérvényeinek felküldése; a gyümölcsfatermesztési jutalomdíjak elnyeréseért beadott pályázati kérvények felküldése; a jövő iskolai évben használandó órarendek és részletes tantervek átvizsgálása és jóváhagyása; a vármegyében lévő népoktatási intézetek kimutatásának összeállítása s a statisztikai adatok beszerezhetése céljából az orsz. központi statisztikai hivatal részére való megküldése, a hátralékban lévő mulasztási büntetéspénzek elszámolása; az iskolaszolgák bérszerződéseinek bekívánása; a néplap rendes küldésének ellenőrzése; az egyetemes tanítógyűlésen leendő

megjelenésre buzdító felhívás; az „Évűvös“-alap tagjainak sorába való beállításra serkentés; az évváró vizsgákban egyesek és testületek adományából kiosztott jutalomdíjak megköszönése; Háromszékmegye új fali térképének megköszönése céljából az új térképek megrendelésének biztosítását célzó felhívás kibocsátása stb. voltak általánosabb jelentőségű és nevezetesebb tárgyai.

A gazdasági tanfolyamra leendő felvételéért ez évben is 16-on folyamodtak a tankerületből, a kik közül az algyógyi gazdasági tanfolyamra 4-en lettek felvéve u. m. Vitályos Gábor oltszemi, Scheidl Gyula sósmezői, Ineze Viktor szárazajtai és Szabó Mihály gelenezei tanítók.

A gyümölcsfatermesztési jutalomdíjak elnyerésért hárman adták be pályázati kérsüket u. m. Vén Árpád bodolai, Bartha Károly pávai, és Kocsis András léczfalvi tanítók.

Népoktatási intézeteink (nyári és állandó menedékháza, óvodák, elemi mindennapi, gazdasági ismétlő, iparos és kereskedő tanonc és polgári iskolák) száma összesen 257.

A földmívelésügyi m. kir. miniszter ur a „Néplapot“ mint az előző években, úgy a f. évre is megrendelte minden gazdasági ismétlő iskola részére s annak ellenőrzését, hogy pontosan küldetik-e a lap, köteleseggé tette. A beérkezett jelentések-ből azt látván, hogy több helyre nem küldetik az újság; a rendesen leendő küldés céljából szükséges intézkedést megtettem.

Háromszékmegye közközén forgó nagy fali térképe sok tekintetben elavult adatokat tartalmazván, érintkezésbe léptem a „Magyar Földrajzi Intézet“ részvénytársasággal, hogy mily árban és feltételek mellett volna hajlandó megváltani iskolai fali térképét 1:100.000 méretben (a jelenleg használatban lévő térkép 1:125.000-es méretű) járásokként színezve, teljes részletes-éggel, általában az iskola szükséglet mellett a magán-szükséglet igényeinek is, megfelelő kivételben, vászonra huzva, védőborítékban példányonként 9 koronáért, alul-felül léccel ellátva példányonként 10 koronáért szállítaná, illetve elkészítené, ha legalább 200 példány megrendelését biztosítanám.

Iskoláink június havi állapota általában jónak s zavartalanak mondható. E hónapban azonban már jobbra csak az állami iskolák vannak működésben, melyeknél az évváró vizsgák megtartása június 15-ike előtt nem engedélyezhetők. Június 3-ik hetében 15–21-ike közt ezekben is mindenütt

megtartattak a vizsgák s kezdetét vette a nagy szünidő. A hónap utolsó hetében, június 22–30-ika közt a polgári iskolák is mind megtartották évváró vizsgájukat. Ezek közül a közdivásárhelyi polgári leányiskola évváró vizsgáján magam elnökölttem, aztán pedig 20–29-ig a tanítónőképző intézet első képesítő vizsgálatán való elnökléssel voltam elfoglalva. 52 IV-ik évfolyamot végzett növendék állott képesítő vizsgálatra s valamennyien megvizsgáltatván, 43 nyert tanítói oklevelet; 6 decemberben teendő pótvizsgára utasított, 3 pedig egy év múlva jelentkezhetik újból vizsgálatra.

Iskoláink s tanítónk száma június hó folyamán nem változott. Egy pár nyári menedékház az iskolától, a mindennapi tankötelesektől üresen hagyott tantermekben és iskolai helyiségekben megkezdte már működését; ezek általános megnyitása azonban csak július hóban következik be.

Június hóban is szabadságolva voltak Szent-Iványiné Bence Margit sepsiszentgyörgyi polgári leányiskolai tanítónő, továbbá Horváthné Schneider Hedvig és Bartha Ignác sepsiszentgyörgyi, Orbán László gidófalvi, Farkas Margit árközi és Kocsisné Pollák Augusztina márkosfalvi állami elemi iskolai tanítók.

Üresedésben van június hóban is a lemhenyi róm. kath. iskolánál a kántortanítói állomás, még mindig nincsenek véglegesen betöltve a torjai községi iskolai állomások; a gyulafalvi magániskolánál az első állomás, a gidófalvi állami iskolánál az egyik állás szintén üres.

Tanítóváltás történt a bodolai állami iskolánál a 4-ik állomáson, melyről Forgó Magdolna Csongrádra helyeztetett át s helye Biró Anna volt kovásznai ideiglenesen nyugdíjazott tanítóval töltet be.

A június hó folyamán vett miniszteri rendeletek alapján tisztelettel jelentem, hogy a közdivásárhelyi állami polgári fiúiskolánál a mult évben eszközölt helyreállítási munkák ára fejében 735 korona 90 fillér kiutaltatott; a tanítónőképző részére egy Wertheim-szekerény beszerzésére 240 korona; a szentiványlavorfalvi állami iskola felszerelési hiányainak pótlására 73 korona utalványoztatott. Özv. Molnár Rafaelné részére félévi ellátvány címén 440 korona, Csulak Samu tanító árva részére segélypénz címén 125 korona utalványoztatott. Weisz Berthold országgyűlési képviselő urnak a választókerületében lévő szegény iskolák gyermekek felruházására általa adományozott 2000 koronáért a miniszter ur ő nagyméltósága által köszönet és elismerés nyilvánított; a sepsiszentgyörgyi állami polgári leányiskola felejt-

T Á R C A.

Tudományos apróságok.

A természet két legújabb csudája. Nem szoktuk a természeti tűneményeket csudáknak tekinteni. Az emberek, még a természettudományi műveltség fokán alól is, a tűneményeket valamiképpen meg tudják magyarázni maguknak és nem hisznek csudákban. De napról-napra újabb jelenségeit látjuk a természet olyan működésének, amelyet még a tudományosan gondolkodó elme is jó ideig nem tud megfejtteni. Ilyen jelenség volt a rádium felfedezése, amely sok régi szilárdnak hitt természeti törvényt megintetett. De a milyen csudálatos a rádiumnak titokzatos ereje, épp oly csudálatos a mimikriknek egy újonnan felfedezett alakja.

A mimikri tudvalevőleg a természetnek azon bámulatos sajátága, hogy némely állatokat külső megtévesztéssel ellenségeitől megvédelmez. Az új mimikri állat egy kis hernyó, amelynek, szegény, nyomorult élete körül bájos csuda történik. Shelford amerikai tudós vizsgálta meg a mimetikuss ösztön eme sajátágos esetét. A kelet-indiai virágbokrok szép nagy levelein közép nagyságú hernyót figyelt meg, amelyről még nem tudni, melyik fajhoz tartozik, mert még nem sikerült pillangót nevelni belőle. Ez a hernyó arról nevezetes, hogy a bokrok virág-bimbóit, amelyekből táplálkozik egyuttal a legügyesebb módon arra használja fel, hogy álarcot szolgáltatson számára.

Finom hálózatalaival egy-egy leharapott bimbót hosszú hát-tüskére erősít, és aztán erre a bimbóra

még több ilyen bimbót szur gyöngyfűzészerűleg. Ezen mesterséges bimbólepel alatt a kis állat a hatalmas virágbokrok közt teljesen védve van. Nem tagadható, hogy ennek az ösztönnek igazi célszerűsége van a természetben. Darwin ama ismeretes magyarázata az ösztönökről, amely szerint az állatok kiválasztása a célszerű ösztönök védelme alatt történik, tehát itt is fennáll. Kezdetben ugyan véletlenül történhetett, hogy egy-két rügy fennakadt a hernyó tüskéjén, de ezt utóbb az állat értelmisége felhasználta állandó védelmi eszközként.

A természetnek ugyanilyen érdekes csudája egy fa, amelyen szappan nő. Algirban most lépéseket tettek az iránt, hogy egy fából nagy mennyiségű természetes szappant oldjanak ki. A fát sapindus utilis-nak, vagy szappanfának nevezik. Ez a növény, amely Japánban, Kínában és Indiában már régóta ismeretes, oly gyümölcsöt termel, amely érett állapotban gesztenye nagyságú, sima és kerek. Színe sárgászöld, néha barna. Belseje sötét színű és olajos magot tartalmaz. Gondos kiválasztásnál a fa ágai két év alatt két méter hosszúságra nőnek, mindazonáltal a törzs csak hat esztendő múlva lesz érett és akkor 25–100 kilogramm súlyú gyümölcs terem rajta, amelyet ősz végével könnyen le lehet szedni. A gyümölcsből víz és alkohol segítségével szappanszerű anyagot — a saponint — oldanak ki. Az előállítás költségei nagyon csekélyek és minthogy a szappan nem tartalmaz alkalikus vegyületet, sokkal jobb, mint a közönséges szappan, amely jelenleg használatos. Belsőleg azonban nem tanácsos használni, mert föltötte mérges.

Elmés hajójelzések. A kelet-ázsiai tengeri háborúismételtén megmutatta, mily végzetes jelentőség-

gel bír a sűrű köd a hajókra. Például a nagy japán szállítóhajó, amelyet az oroszok elsüllyesztettek, a nagy ködben a kísérő hadihajókat elvesztette maga mellől és ez a körülmény okozta a hajó és számos emberélet pusztulását. Togo tengernagyot is nagyon gyakran akadályozta műveleteiben a sűrű köd. A milyen veszélyhelyt jár kereskedelmi hajókra és személyszállító gőzösökre a tengeri köd, azt élénken mutatja a számos hajószerecséltenség, amely évről-évre annyi emberéletet küld a tenger feneketlen mélyére.

Nagyon természetes tehát, hogy a mióta csak fennáll a hajózás mestersége, azóta egyre azon törik a hajósok fejkét, miképpen lehetne a ködben megakadályozni a hajóösszeütközéseket és más szerencsétlenségeket. Legújabbban minden tengeri utast és matrózt a tengeri jelzéseknek egy új módja érdekli.

Tullia Giaro olasz ember, a jelzésekhez eddig használt akusztikai eszközöket használja, mint gőz-sipot, ködszarukat és harangokat, de ezeket a jelzéseket a drótnélküli táviratozással köti össze. Különösen ködben csak rövid távolságban hallható az akusztikai jelzés, s ezért Tullia Giaro a drótnélküli táviró módjára feladó és felfogó készülékeket alkotott, amelyek segítségével az akusztikai jelzéseket nagy távolságban lévő hajók készüléke fog fel és a villamos hullámok akusztikai jelzésbe mennek át.

Ilyenképpen nemesak a ködben képesek nagy távolságra lévő hajók egymásnak értesítésekkel szolgálni, ami által végzetes összeütközéseket és nagy szerencsétlenségeket lehet kikérülni, hanem a hajók egyszersmind nagy távolságokban érintkezésbe léphetnek egymással és egy bajban lévő hajó ily módon nagyon könnyen

hetetlen, derék igazgatójának, néhai Málk Józsefnek emlékére, a ma már szintén néhai Potsa József főispán ur 6 nagyméltósága által gyűjtött 300 korona alapítványról szóló alapítólevél jóváhagyatott. Falu-vegi András állami tanítónak ahhoz, hogy az árkosi takarékpénztárnál az igazgatói állást betölthesse, az engedély megadatott.

Végül tisztelettel jelentem, hogy június hó folyamán Zalánpatak, Nyén, Zágón, Ladóczvölgy, Zágónbárhány telep, Nagyborosnyó, Karatna-Volál, Torja, Peselnek, Sepsiszentgyörgy és Martonfalva községekben végeztem iskolalátogatást. Két napot töltöttem a kézdívársárhelyi polgári leányiskola évszázó vizsgálatán és 9 napon keresztül elnököltem a tanítónképző tanköpesítő vizsgálatain.

Székely iparkiállítás.

Marosvásárhelyt ez év őszén rendezik az első kerületi iparos segéd- és tanoncmunka kiállítását. A kereskedelemügyi miniszter már jóváhagyta a kiállítási szabályokat s a költségekre 2000 korona államsegélyt engedélyezett. A kiállításban részt vehetnek Marosvásárhely sz. kir. város Marostorda-, Csik-, Háromszék- és Udvarhelyvármegyék területén lakó iparos segédek, munkások és tanoncok.

A részvételt a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamarának folyó évi augusztus hó 20-áig kell bejelenteni. A kiállítást október 23-án nyitják meg és tart október 31-ig.

A kiállítók sem térdíjat nem fizetnek, sem egyéb költségeket nem viselnek. A szállítási költségeket is a kamara hordozza.

A kiállítók jelesei díszes kitérítési okmányt kapnak. Azonkívül pénzjutalomban részesülnek:

a) a segédek közül 12-en egyenként 20 koronás aranyjutalomban és 30-an egyenként 10 koronás ezüstjutalomban;

b) a tanoncok közül 20-an egyenként 10 koronás aranyjutalomban, 30-an egyenként 5 koronás ezüst- és 30-an egyenként 3 koronás színtű ezüstjutalomban.

Ezek a jutalmazások a részvétel arányához képest lehetőleg emeltetni fognak. A kiállításban résztvevő iparos segédek, munkások és tanoncok, valamint ezek mesterei a kiállítás megtekintésére III. kocsiosztályon félúru vasuti jegyekkel utazhatnak, ha ebbeli elhatározásukat levélben vagy levelezőlapon szeptember 10-éig a marosvásárhelyi iparkamarának bejelentik.

Islezhethi a veszélyt és kérhet segítséget. A készüléket a st.-lousi kiállításon bemutatták. Vajjon megfelel-e a szükségletnek és kiállja-e a próbát, az mindeddig még kérdéses.

A nodium, a radium korszakát éljük, amikor a legesudálatosabb tünetenyeket látjuk megjelenni eddig csak kevésbé ismert és még a tudományos világ által is lenézett ércekben és elemekben. Ujabban egy Nodon Albert nevű francia mérnök új ércet fedezett fel, amelynek praktikus jelentősége, amennyiben a felfedező reményei teljesedésbe mennek, óriási lehet.

Az alumíniumhoz hasonló ércet, amelyet felfedezője után nodium-rak hívnak, új villamos eljárással hozták létre. Színre, fényre és tömörségre nézve az acélnak felel meg. Fajszilya olvasztott állapotban csak 2.4. Az anyag szilárdsága négyzeteentiméterként 3500 kilogrammra felel meg, míg hideg állapotban a bronz szilárdságával bir. Forrpontja 600 Celsius foknál van; különösen öntvényekre nagyon alkalmas.

Villamos vezetőképessége körülbelül annyi, mint a réz harmadé. Ha természeti erőket, — mint például a vizesés — használnak előállításához, körülbelül 1 korona 35 fillérbe kerül kilogrammjá.

A felfedező a közel jövőben különféle alkalmazásra tartja képesnek a nodiumot, főképp villamos drótok és kábelek, könnyű és ellentálló kocsirészek, torpedónaszádok, hadihajók, villamos vasuti kocsik, katonai felszerelések, légihajók és más ezekhez hasonló anyagok készítésére.

Az ének és a tüdővész. Sokan azt hiszik, hogy énekesek és énekesnők nincsenek kitéve a tüdővész veszedelmének és Coupard francia orvos vizsgálatai

Bejelentési iver és tájékoztató nyomtatványok kaphatók az ipartestületeknél, ipartársulatoknál és tanonciskolai igazgatóságoknál.

A kiállításra csak sikerültebb munkák fogadtatnak el, amelyeket a segédek és tanoncok saját maguk, mások segítségével nélkül készítettek.

A székely iparos ifjuság ezen együttes kiállításához, — mely a székely nép ipari hajlamai felől lesz hivatva tanúságot tenni, másfelől oemes versenyzésre ösztönzi a tehetséges ifju munkasörket — szép reményeket füznek az intéző körök. Azért figyelmébe ajánljuk első sorban a segéd és tanonc tartó mestereknek.

NAPI HIREK.

— Tallian miniszter Sepsiszentgyörgyön. Mult számunkban megemlékeztünk Tallian Béla miniszter sepsiszentgyörgyi fogadtatásáról. Most kiegészítésül közöljük a miniszter látogatásáról még a következőket. Első látogatását a háromszéki árvafiu- és szeretetháznál tette, a hol Sára Tamás árvaszéki elnök fogadta az igazgató-választmány élén.

A minisztert üdvözölve, kegyes jóindulatát kérte az intézet iránt. A miniszter köszönetét fejezte ki az üdvözlésért; az ő megnyerő közvetlenségével biztosította az érdemes intézet iránt tapasztalt jóakaratról. A tantermek, hálószobák megtekintése után az árvafiu megható énekét hallgatta meg az imateremben és megtekintette az intézet kertjét, Sipos Samu, igazgató vezetés mellett. Az általi gyümölcs-faiskola közvetlenül szomszédos az intézettel, itt a miniszter az ültetvényeket, a beosztást, kezelést aprólékosan tekintette meg. A kocsárfüztöleg megvizsgálása után, áttekintette az árvaházi birtokot, a mely a földmivesiskola céljaira lenne kezelésbe véve, mi által kettős cél érhető el, magának az iskolának kapcsolata hozatala az árvaházzal és az árvaházi élelmezésnek, terménybeli szükségleteinek fedezése nyerhető meg — külön kiadások megtakarításával. A közelben levő telekről is kikérte a véleményt a miniszter, hogy mennyiben lenne alkalmas, összehasonlítás révén a mentelep céljaira. Innen a parancsnok kalauzolta a telephez, a tisztikar bemutatása után az istállókat, a gyönyörű ménállományt tekintette meg a miniszter Schweikovszky Gusztáv őrnagy, parancsnok adta meg a miniszternek a felvilágosításokat. A telep jelenlegi szűkös elhelyezése már nem tartható fenn továbbra s a belterületnek, a rajta levő épületekkel együtt városfejlesztési és más intézetek

sok tekintetben megerősítik ezt a hitet. Az ének tehát mintegy védőeszköz a tuberculózissal szemben, de főképp, mint a tudós kifejti, a rendszeres és műveltség kiképzett hangon való éneklés.

Ezzel szemben azonban gyakran tapasztaljuk, hogy nem egy tenor, vagy bariton esik a sorvadás betegségébe, s ezért megbocsátható, ha az orvosok nagy része gyapusan fogadja a francia tudós merész állítását és neveltségessé igyekszik azt tenni. Egy párisi szaklap azt a humoros kérdést is felveti, vajjon az ének gyógyítóereje nem-e függ a zeneszerzők egyéniségétől is és milyen repertoár a legalkalmasabb az énekes tüdőgümőkórjának meggyógyítására. Vajjon helyesebb-e, ha Wagnert vagy Webert énekli, mint ha Gounod, Beethoven vagy Mozart zenéjét kultiválja? A humoros és tudományos szaklap még azt is hozzáfűzi, hogy ezek után a leghelyesebb volna, ha szanatoriumok helyett zeneakadémiákban helyeznők el a tüdővésezt, ami elvégre sokkal mulatságosabb volna.

Azonban nincs kizárva, hogy az ének, amely rendszeresen folytatva a tüdők tágulását elősegíti s ezáltal vérdusabbá és erősebbé teszi ezt a légzőszervet, egyszerűsind alkalmatlananná teszi ahhoz, hogy a bacillus ott fészkel rakhasson. Tudvalevő, hogy a Koch-féle bacillusok főképp vérszegény területeket foglalnak el és támadnak meg és amennyiben a statisztikai adatok is, ha ugyan ezek meggyőző erővel birnak — megerősítik, hogy énekesek közt aránylag kevesebb a tüdővész, úgy a Coupard-féle elmélet ha nem is közvetlen erejével bir az igazságnak, de mindenesetre megközelíti azt.

Dr.

elhelyezése szempontjából való felszabadulása mielőbb kívánatos. Megtekintette a miniszter az Első Székely Szövögyárt, a mely a Klinger-eég bérletének terjedelmes kibővítést nyert és tájékoztást szerzett a munkás viszonyokról, a nyár produktivitásáról, Winderlich Hugó igazgatótól és Doppler Egon titkártól. A szolid készítmények megnyerték a látogatók tetszését. Érdekes látogatás volt a m. kir. dohánygyárnál, hol Heigel Albert igazgató fogadta szép beszéddel. A munkásleányoknak gyönyörű, harmonikus éneke, a Szózat igazi meglepetést keltett, a miért a látogatók elismeréssel adóztak. Részletes szemle után a társaság a városi díszteremben gyűlt össze gróf Haller János, főispán által adott villásreggelire. A Miklós Mátyás bérlő által felszolgáltított kitűnő villásreggeli egyes fogásai közben gróf Haller főispán, mint vendéglátó házigazda köszöntötte fel a minisztert, Háromszékvármegye nevében Szent-Iványi Miklós alispán és Sepsiszentgyörgy város nevében ifj. Gödri Ferenc polgármester mondtak köszöntőt. A miniszter az ő szívélyes modorában válaszolt a köszöntőkre, kifejezést adva annak, hogy öröme fog szolgálni, ha látogatásának tapasztalatai nélkülányos igények kielégítését hozzák magukkal. A társaság déli tizenkét órakor kocsikon kísérték ki a minisztert és kíséretét a vasutállomáshoz, a melynek mellékén még egyszer megtekintette a miniszter az új mentelep számára kiszemelt területet és szívélyes bucsuzás után, kíséretével együtt Brassón keresztül Budapestre utazott.

— Kinevezés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Biró Anna, volt kovászai áll. iskolai, utóbb ideiglenesen nyugalmomba helyezett tanitónőt kinevezte a bodolai áll. iskolához rendes tanitónőnek.

— Halálozások. Soliom Ferenc peselneki földbirtokos, élete 54 ik, házassága 12-ik évében folyó hó 18-án reggel rövid szenvedés után meghalt. Özvegyét s 5 kiskoru árvát hagyott hátra. Az elhunytat, kiben Soliom Miklós kir. törvényészeki elnök testvérét gyászolja, szerdán délután helyezték nyugalomra Peselneken, nagy részvéttel. — Dobay Zoltán, Dobay János városi főjegyző alig egy hónapos kislia, folyó hó 17-én meghalt. Tetemeit Kézdívársárhelyen a ref. temetőben folyó hó 18-án helyezték nyugalomra édes anyja mellé.

— Házasság. Kolozsvári (Herberger) Béla csik-somlyói r. k. főgimn. tanár a mult héten tartotta esküvőjét Pál Gizellával, Pál Gábor ottani főgimn. igazgató mellett lelkü leányával.

— Nyári mulatság. A városunkban szünidőző tanulóifjuság szokásos nyári táncmulatságát augusztus 13-án tartja meg a Vigadóban, valószínűleg műkedvelői színelőadással kapcsolatosan. A rendezőség elnöke Elekes Jenő műegyetemi hallgató lett, akinek erőlyes vezetése alatt az előkészületek már megkezdődtek.

— A „Kézdívársárhelyi Iparos Ifjusági Egyesület” ez évi kocsaras nyári táncmulatságát f. hó 17-én, vasárnap tartotta meg az „Unió”-kert helyiségeiben. Dacára a kedvező szép időnek, mely ez alkalommal volt, mégis kevés számú közönség vett részt a mulatságon, mely ha fényesnek nem is, de elég jól sikerültnek mondható.

— Erdőegés. A Gelence község tulajdonát képező terjedelmes erdőségekből a tűz 3 nap óta pusztít. Gonosz kezek felgyújtották az erdőt s bár a község lakosai éjjel-nappal igyekeznek oltani, a tűz tovább terjedését megakadályozni — a nagy szél miatt — eddig még nem sikerült.

— Új fürdő. Torja község egy gyógyforrást vett kezelésbe, melynek már nagyon sokan köszönhetik testi fájdalmuk megszűnését. Az új forrás vizét — mely közvetlen a község erdő felőli végénél található fel a Bálványos fűdre vezetvő út baloldalán — nem csak a helybeliek, de más vidékiek is igen sokan sikerrel használták. Most a község egy kényelmes fürdőhelyiséget épített cementmedencékkel. Ajánljuk a fürdőző közönség figyelmébe az új fürdőt, melynek ünnepélyes megnyitása július 24-én vasárnap délután 3 órakor lesz táncmulatsággal egybekötve.

— Színészeink bucsuja. Midőn Kézdívársárhely város műértő és színház látogató derék közönségétől ez uton elbucuszom, kérem, fogadják a társulat nevében őszinte köszönetemet jóakaró támogatásukért. Mély tisztelettel Vadász Lajos színházi titkár.

H I R D E T É S E K.

Hirdetmény

a csiksomlyói r. kath. finevelő intézet
élelmezésének bérletére.

Az erdélyi r. kath. Status Igazgató tanácsának végzése alapján a csiksomlyói r. kath. finevelő intézet élelmezésének bérletére 1904. szept. 1-től 1907. augusztus 31-ig terjedő, három évi időtartalomra ezenel második nyílt pályázatot hirdetek.

A megkötendő szerződés alapos megismerés végett található Csiksomlyón, a finevelő intézet igazgatóságánál. Tájékoztatásul szolgáljon, hogy élelmezni kell 96—100 növendéket, négy tagból álló előjáróságot és megfelelő eselédtséget. Az élelmezésegység ára egy növendék után tanévi (tiz havi) időre 200 K. Ajánlatot tevő élelmező ha az intézet előjárósága jónak látja rábízni, tartozik ugyanott az internátus élelmezését is elvállalni, hol ismét 90 növendék élelmezendő tanévi 130 kor. egységáért, úgy, hogy az évi bérletár átlag 30 000 korona. Kik e vállalatot elayerni

óhajtják zárt ajánlatukat csiksomlyói finevelő intézet igazgatóságához címezve, f. év július 30-ig adják be. Július 30-án reggel 8 órakor az ajánlkozókkal szóbeli versenytárgyalás fog tartatni fent jelzett igazgatóságnál, minek eredménye a Status igazgató tanácsához terjesztetik jóváhagyás végett.

Pályázók tartoznak az ajánlattal egyidejűleg letenni 4000 koronát óvadékul, mely felerészben készpénzül teendő le, felerészben pedig jelzalogilag első helyen már bekebelezett tehermentes ingatlanul, vagy óvadékképes értékpapírral is biztosítható.

A bérbeadó hatóság fenntartja magának a jogot, hogy a pályázók közül az esetleg magasabb árengységért vállalkozót ajálhassa, ha egyéb érdekek úgy kívánják.

Vállalkozó tartozik az intézetben lakni. A vállalat albérletbe nem adható.

Csiksomlyó, 1904. július 15. én.

Bálint György,
finev. int. igazgató.

(103. 1—1.)

Sz. 4143—904.

tlkvi.

Árverési hirdetményi kivonat.

A kovásznai királyi járásbíróság, mint telekkönyvi hatóság, közhírré teszi, hogy Dr. Bartha Imre ügyvéd által képviselt Ifj. Ruzsu Miklós végrehajtatónak Szeeseln Miklós és neje végrehajtást szenvedők elleni 800 korona — filér tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében a k.-vásárhelyi kir. törvényszék (a kovásznai kir. járásbíróság) területén levő, a Zágón község határán fekvő, a zágoni 2020. sz. tjkvben 10110., 10111/1., 10111/2., 10111/3., 10112., 10113. hrsz. házastelek ingatlanból a Szeeseln Miklós és neje Algya Mária tértulajdonos járandóságára 398 K. 49 f., a zágoni 2028 sz. tjkvben 10098., 10099., 10100. hrsz. ingatlan házastelek és szántó tértulajdonára

468 K. összesen 866 K. 49 f.-ben ezen nel megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1904. augusztus 18-ik napján d. e. 9 ó. Zágón község házában meg tartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben, vagy az 1881. évi. LX. t. cikk 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8-ik §-ában kijelölt ovadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. évi LX. t. c. 170. § a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. járásbíróság, mint tlkvi hatóság. Kovásznán, 1904. május 17-én.

(102. 1—1.)

kir. aljbíró.

Tisztelettel értesitem a mélyen tisztelt fogbajban szenvedő közönséget, hogy

körutamból e hó 12-én hazaérkeztem

s továbbra is rendelkezésére állok a fogbajban szenvedőknek.

Készítek mindennemű arany, kautschuk, aluminium, celluloid műveleteket, — szájpaddás nélküli fogsorokat.

Eddig tanusított jóindulatukért köszönetet nyilvánítva, vagyok

kitűnő tisztelettel:

TÓTH ANTAL,

fogművész,

a szájpaddás nélküli fogsorok speciálistája

(96. 3—3.)

Örök áron eladó, esetleg 6—9 évre haszonbérbe adó

BIRTOK.

Háromszékmegyében, f.-csernátoni határban, 65 k. hold tagosított tehermentes prima szántóföld, 9 hold szénarét, 47 hold első osztályu csereerdő, két lakó belső telek, gazdasági épületekkel és finom gyümölcsfákkal, a kertek fásítva.

Felvilágosításokat ad a tulajdonos:

ÖZV. KOVÁCS KÁROLYNÉ

KOLOZSVÁRT, Trefort-utca 19. szám.

(104. 1—12.)

FOGORVOS
PERL JÓZSEF
AMERICAN DENTIST

e hó 17-én Kézdivásárhelyre érkezett
és rendel a MILLENIUM-SZÁLLODÁBAN.

(101. 2—2)

Tartózkodás néhány nap.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH

Budapest, Váci-körút 63.

Által a legújtanosabb árak mellett ajánlatnak:

Locomobil és gőzcséplőgépek,

szalmakazalozók, járgány-cséplőgépek, lóhere-cséplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyújtók, boronák,

sortvetőgépek, Planet jr. kapálók, szecskavágók, répvágók, kukorica-morzsolók, darálók, őrlőmalmok, egytetemes acél-ekék, 2- és 3-vasu ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

(31. 10—18.)

Kitűnő minőségű és legmagasabb szilárdságu portland-cementet ajánl olesó áron a

BRASSÓI PORTLAND-CEMENT-GYÁR

Brassóban; Kézdivásárhelyt kapható: K. Csiszár József utóda **Szabó Lajos urnál.**

70. 24—30.

Nyomatott Ifj. Jancsó Mózesnél Kézdivásárhelyt.